

म्बिन्ध्य वीर्यः Suçr. 1, 4, 17. वृत्ताणाम् — गुल्मवल्लीलतानां च पुष्पितानां च वीर्यधाम् M. 11, 142. गुल्मगुच्छपुष्पलताप्रतनिषधिवीर्यधाम् Jāṇ. 2, 229. = गुल्मिनी AK. 2, 4, 9. H. 1118. Vaid. bei MALLIN. zu Kir. 4, 19. = लता H. an. 2, 250 (वीर्यलतायां zu lesen). Mēd. dh. 36. = विटप diess. und HALS. 2, 35. = कल 5, 47. AK. 3, 4, 221. = वल्ली Vaid. a. a. O. — Vgl. निर्वीर्य.

वीर्य n. dass. AV. 6, 21, 2. वीर्या f. dass. ÇANDAR. im ÇKDr. unbestimmt ob n. oder f.: वीर्यौषधमानवान् Mārk. P. 17, 12.

वीर्यि wohl f. dass.: वीर्ययः VARĀH. Bṛh. S. 54, 57.

वीर्येय (von वीर) adj. mannhaft: वीरेयः क्रतुरिन्द्रः सुशस्तिः RV. 10, 104, 10.

वीरेश (वीर + ईश) m. 1) eine Form Çiva's, n. ein Liṅga desselben Vīreçvarastotra im ÇKDr. — 2) bei den ekstatischen Çaiva Bez. eines Seligen auf einer best. Stufe SARVADARÇANAS. 88, 5.

वीरेश्वर (वीर + ई) 1) Verz. d. B. H. 147, a, 4. 6. 7. वीरेश्वर लिङ्गं क्षायाम् Kāçikā. 10 im ÇKDr. लिङ्ग Verz. d. Oxf. H. 71, b, 39. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's, = वीरभद्र ÇANDANTHAK. bei WILSON. eines Mannes aus dem 17ten Jahrh. n. Chr. Verz. d. Oxf. H. 380, a, 5. °भट्ट 246, a, No. 618. °महाउकर HALL 94. — Vgl. मनोहर.

वीरिष्क (वीर + उ) adj. das Opfer unterlassend H. 860.

वीरोपजीवक (वीर + उ) adj. betrügerischer Weise, als wenn es sich um die Unterhaltung des heiligen Feuers handelte, um Almosen bittend H. 860. वीरोपजीविक schlechte v. l.

वीर्यी (vom desid. von घृत् mit वि) f. das Vereitelnwollen AV. 5, 7, 1.

वीर्य (von वीर) ved., वीर्य in der späteren Sprache ÇĀNT. 4, 9. n. (nach BHAR. zu AK. auch वीर्या f. ÇKDr.) 1) Männlichkeit, Tapferkeit; Kraft, Wirksamkeit, Energie AK. 1, 1, 29. 3, 4, 22, 156. TRIK. 1, 1, 129. H. 300. an. 2, 382. MED. j. 40. RV. 1, 55, 3. नृकीन्द्रं को वीर्यां परः 80, 15. 163, 8. अग्निः संनोति वीर्याणि 3, 25, 2. शुष्मेण, वीर्येण 4, 50, 7. 8, 24, 21. ÇĀT. Br. 3, 3, 3. 12, 7, 2, 3. AV. 1, 7, 5. 3, 19, 1. AIR. Br. 3, 2, 4, 3. Āçv. Gāh. 2, 6, 3. KENOP. 18. विप्राणां ज्ञानतो ज्यैष्ठं तन्निपाणां तु वीर्यतः Spr. 5014. M. 11, 31. fg. °संपन्न MBh. 3, 2446. अर्जितं स्वेन वीर्येण फलशकम् Spr. (II) 580. विष्णुना सदृशो वीर्ये R. 1, 1, 18. 3, 9. 55, 20. क्रूरामि वीर्यादुःखं ते 2, 21, 18. 36, 4. 4, 5, 23. Spr. 2287. 2376. fg. स्ववीर्यगुता हि मनोः प्रसूतिः RAGH. 2, 4. 3, 62. समर्थये वीर्यशृङ्गमिव भगमात्मनः 11, 72. VIKR. 16. VARĀH. Bṛh. S. 46, 28. 63, 3. 76, 12. KATHAS. 32, 73. Bṛh. P. 6, 17, 31. महावीर्यपराक्रम adj. MBh. 1, 5028. प्रख्यातो बलवीर्येण 3, 1807. व्याघ्रबलवीर्यान्वित (यन्) R. 2, 70, 23. शौर्यवीर्यगुणोपेत (सेनाध्यक्ष) Spr. 3174. सत्त्ववीर्यगुणोपेत (नाग) R. 1, 6, 22. वीर्यमोक्षो बलम् Bṛh. P. 4, 18, 15. शौर्य, वीर्य, धृति, तेजस् beim Krieger 7, 11, 22. शक्ति, बल, ऐश्वर्य, वीर्य (vigour, which counteracts change, as that of milk into curds, and obviates alteration in nature) und तेजस् bei Vāsudeva COLEBR. Misc. Ess. I, 415. अतिवीर्या तपस्विनी R. 5, 51, 20. उत्कृष्ट° adj. Spr. (II) 1671. अवार्य° adj. (der Liebesgott) 1554. समवीर्य adj. (I) 2495, v. l. भोगीव मल्लोषधिरुदवीर्यः RAGH. 2, 32. रेतसः AIR. Br. 4, 9. रुद्रसाम् 1, 6. वाचः ÇĀNT. Çā. 10, 15, 12. यथानलो दारुणि रुदवीर्यः Bṛh. P. 3, 8, 11. अग्नि° Suçr. 1, 32, 9. भेषज° 117, 11. 147, 2. 148, 3. शीत°, स्निग्ध°, व्रत°, उच्च-

VI. Theil.

वीर्यव 12. fg. चरकस्वाक् वीर्यं तत्क्रियते येन या क्रिया Vābh. 9, 15. ÇĀNT. Sāh. 1, 2, 12. धनुषः R. 1, 33, 10. धर्म° MBh. 13, 4556. R. 1, 3, 4. तपसः 60, 12. ÇĀNT. 53. BRAHMA-P. in LA. (III) 49, 17. तपो° 54, 6. मल्ल° RĪG-TAR. 4, 602. योग° Bṛh. P. 5, 1, 12. विज्ञान° 10, 19. तेषाममृतवीर्याणां रसानाम् MBh. 1, 1138. Kraft, Macht eines Planeten VARĀH. Bṛh. 2, 21. 4, 12. 15. वीर्यान्वित 25 (23), 9. °ज eine Stelle einnehmend, wo er (der Planet) mächtig ist, 15, 1. — 2) Mannesthat, Heldenthat: इन्द्रस्य नु वीर्याणि प्रवैचं यानि चकार RV. 1, 32, 1. 131, 4. 154, 1. 3, 12, 9. 10, 39, 5. तन्निपा वीर्यं कर्तुमर्हति AIR. Br. 8, 17. कृतवान्वीर्याणि Bṛh. P. 1, 1, 20. 3, 22. 7, 10, 69. 10, 37, 21. अतिरुद्रस्य वीर्याभ्यां विवाहः क्रियताम् so v. a. durch eine Heldenthat erreicht HARIV. 10888. — 3) männliche Kraft, Samen AK. 2, 6, 2, 13. 3, 4, 20, 229. TRIK. 3, 3, 317. H. an. MED. HALS. 3, 16. 5, 75. ÇĀNT. Sāh. 1, 5, 25. तस्यां सम्भवद्भौ भृगुवीर्यसमुद्र-वः MBh. 1, 875. 2389. चस्कन्दे वीर्यमभसि 9, 2219. अग्नौ तस्मिन्वीर्यं स्वमाद्ये KATHAS. 20, 81. 32, 103. Bṛh. P. 2, 10, 13. fg. 3, 5, 26. तस्यां ससर्ज कतिधा वीर्यम् 21, 4. 7, 7, 9. 8, 17, 23. 9, 20, 36. बादरायणवीर्यज 3, 5, 19. 8, 13, 34. Mārk. P. 63, 4. तदुदरे वीर्याधानं चकार सः PAKṢAR. 2, 3, 33. — 4) Gift Bṛh. P. 10, 6, 10. — Vgl. अ°, अमिन्°, उक्थ°, गो°, दृष्ट°, ना-ना°, नि°, निर्वीर्य, प्रति°, बल°, बलु° (adj. kräftig, sehr wirksam: औषधयः MBh. 13, 4699), बाहु° (auch MBh. 5, 7082. R. GON. 2, 52, 24. Spr. 4633), मल्ल°, मल्ला° (adj. auch MBh. 1, 5878. 12, 4264), मुनि°, पश्व°, पथावीर्यम्, वाग्वीर्य, विचित्र°, विद्यतो°, विद्यधा°, शत°, सु° u. a. w. वीर्यकाम adj. männliche Kraft wünschend AIR. Br. 1, 5. Bṛh. P. 2, 3, 3. वीर्यकृत् adj. Mannesthat verrichtend: Indra VS. 10, 25 (gen. °कृत्सु). TBA. 2, 7, 25, 6 (gen. °कृत्सु).

वीर्यकृत adj. nach dem Comm. mit Kraft begabt TBA. 2, 7, 25, 3. vermuthlich entstell.

वीर्यचन्द्र m. N. pr. des Vaters der Virā, der Gattin Karamdhama's, Mārk. P. 123, 1.

वीर्यतम (von वीर्य mit dem suff. des superl.) adj. (ungrammatisch st. वीर्यवतम्) der kräftigste, wirksamste, mächtigste: सर्वेषां भूतानां नृसिंहः Nāg. Tār. Up. in Ind. St. 9, 94. अगद Bṛh. P. 6, 2, 19.

वीर्यधर m. pl. Bez. der Kshatrija (Energie besitzend) in Plakshadvipa Bṛh. P. 5, 20, 11.

वीर्यपण adj. (f. स्त्री) durch Heldenmuth erkauft: eine Gattin Bṛh. P. 4, 28, 29. — Vgl. वीर्यश्रुत्क.

वीर्यपारमिता s. u. पारमिता.

वीर्यप्रवाद n. Titel des 3ten der 14 Pūrva oder ältesten Schriften der Gāina H. 247.

वीर्यभद्र m. N. pr. eines Mannes TĀAN. 244.

वीर्यमत्त MBh. 3, 16610 fehlerhaft für वीर्यमत्त, wie die ed. Bomb. liest.

वीर्यवत्तरव n. nom. abstr. vom compar. von वीर्यवत् ÇĀNT. zu KĀND. Up. S. 45.

वीर्यवत् (von वीर्यवत्) n. Kraft, Macht MBh. 4, 1702.

वीर्यवत् (von वीर्य) 1) adj. a) kräftig, wirksam, tüchtig, mächtig Nir. 2, 4. AV. 8, 5, 1. यो ब्राह्मणो बह्वचो वीर्यान्वयात् AIR. Br. 2, 86, 4, 3. TBA. 2, 1, 4, 8. ÇĀT. Br. 1, 2, 4, 6. 3, 4, 1. पशवः 8, 2, 4, 19. Personen MBh. 1, 6019. 3, 16747. R. 1, 1, 2. 8, 17. 2, 55, 15. 72, 17. 96, 44. 104, 25. 4, 9,